

Utbildningsdepartementet

Betänkandet Nya regler för skolor med konfessionell inriktning (SOU 2019:64)

I kyrkoordningen slås fast att barnen intar en särställning i kristen tro och att de därför särskilt behöver uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet. Varje år sker ungefär 2 miljoner möten med barn (0–18 år) i den verksamhet Svenska kyrkan bedriver för och med barn och unga. Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet finns över hela Sverige. Enligt 2 § lagen om Svenska kyrkan (1998:1591) är Svenska kyrkan en öppen folkkyrka som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet.

Svenska kyrkan arbetar med ett barnrättsligt perspektiv och har bland annat tagit beslut om att barnkonsekvensanalys ska göras som en del av beredningen av de beslut som tas av styrorganen. Svenska kyrkan har sänkt röståldern i kyrkovalen till 16 år samt verkat för att göra barnkonventionen till svensk lag.

Församlingar i Svenska kyrkan ansvarar för cirka 100 förskolor med konfessionell inriktning där omkring 4 000 barn går. Svenska kyrkan driver även en grundskola (åk 0–4) med konfessionell inriktning.

Svenska kyrkans yttrande

Svenska kyrkan *avstyrker* förslaget avseende ett etableringsstopp för fristående skolor med konfessionell inriktning, men *tillstyrker* förslagen gällande förtydligandet av begreppen konfessionella inslag, utbildning och undervisning. Svenska kyrkan tillstyrker även införande av demokrativillkor samt skärpta krav på frivilligheten i delar av utbildning som innehåller konfessionella inslag.

Skälen för yttrandet

Svenska kyrkan önskar särskilt yttra sig över följande aspekter av betänkandet:

- Trots att staten har en bred bedömningsmarginal för att avgöra hur skolväsendet i stort ska organiseras, anser Svenska kyrkan att det varken är en lämplig eller proportionerlig åtgärd av staten att inskränka friheten för enskilda huvudmän att etablera nya friskolor. Svenska kyrkan anser att ett etableringsstopp av fristående skolor med konfessionell inriktning skulle innebära en oproportionerlig inskränkning av grundläggande fri- och rättigheter så som religionsfrihet, likabehandling och näringsfrihet som inte är motiverad av allmänna intressen.
- Svenska kyrkan anser inte att införandet av ett etableringsstopp för konfessionella friskolor är ett lämpligt sätt att motverka problemet som förekommer i enskilda fall med att huvudmän för

friskolor med konfessionell inriktning inte efterföljer skollagens bestämmelser, läroplanen samt grundlagen och dess grundläggande värderingar.

- Dagens tillsyn av fristående förskolor skiljer sig allt för mycket åt kommuner emellan. Svenska kyrkan önskar därför att en mer rättssäker och enhetlig tillsyn införs.
- Svenska kyrkan menar att fristående skolor med konfessionell inriktning möjliggör för barn och unga att utöva sin religionsfrihet. Dessa skolor ger även barn och unga tillgång till, kunskap om och erfarenhet av religiös tro och religiösa sedvänjor och bidrar på detta sätt till barns och ungas kompetens att möta troende människor i en mångreligiös samhällskontext.
- Svenska kyrkan vill betona att i skolor med konfessionella inslag möts barn och unga från olika trostraditioner. Dessa skolor bidrar således till religionsmöten där barn med olika bakgrund kan lära av varandra.
- Svenska kyrkan vill särskilt peka på vikten av barns rätt till religionsfrihet enligt barnkonventionens art. 14, 29 och 30. Svenska kyrkan vill vidare betona barnets rätt till utveckling. Barn har rätt till fysisk, psykisk och social utveckling samt även till moralisk och andlig utveckling enligt art. 6 och 27. Svenska kyrkan vill även lyfta att religionsfrihet både handlar om barnets autonomi samt om rätten till tradition och sammanhang, där livets frågor kan ställas och existentiell trygghet sökas.
- Svenska kyrkan menar att friskolor med konfessionella inslag kan bidra positivt till barns och ungas andliga utveckling. Barns rätt till andlig utveckling utgör en viktig del av barnets existentiella hälsa och är således en samhällsangelägenhet. Existentiell hälsa är de sammantagna processerna av grundläggande tankar, handlingar och känslor när människan förhåller sig till livets olika situationer i relation till sig själv, sitt sammanhang och sina personliga uppfattningar. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) finns det åtta perspektiv som påverkar vår existentiella hälsa: Hopp, helhet, harmoni, förundran, mening med livet, andlig kontakt, personlig tro och gemenskap.
- Att barn och unga får redskap för andlig utveckling är viktigt för att kunna hantera nutidens och framtidens komplexa utmaningar, så som klimatet, ökad digitalisering och artificiell intelligens då dessa kräver en djupare existentiell och etisk belysning.
- Svenska kyrkan bedömer, i likhet med utredaren, att ett etableringsstopp riskerar att strida mot Europakonventionens första tilläggsprotokoll art. 2, rätten till undervisning. Enligt denna, ska ingen förvägras rätten till undervisning. Enligt andra stycket ska staten respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn en uppfostran och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse. Att förbjuda nyetablering av friskolor med konfessionell inriktning skulle medföra att föräldrar får mycket svårare att hitta en skola till sina barn som överensstämmer med den egna religiösa övertygelsen, vilket kan medföra att dessa barn och föräldrar riskerar att diskrimineras med anledning av sin religion eller trosuppfattning, i enlighet med art. 2 första tilläggsprotokollet och Europakonventionens art. 14.
- Svenska kyrkan vill betona att det svenska samhället är ett mångreligiöst och mångkulturellt samhälle där människor med olika bakgrund lever och samverkar. Staten är religiöst neutral men ska garantera människor rätten att utöva sin religion. Det är av yttersta vikt att människor garanteras den rätten.

- Svenska kyrkan vill lyfta fram det faktum att skolor med konfessionell inriktning existerar i såväl uttalat sekulära stater, som i stater som domineras av en trostradition. Om ett etableringsstopp införs skulle Sverige negativt utmärka sig genom att inte tillåta skolor med konfessionella inslag.
- Barnkonventionen har nyligen inkorporerats som svensk lag (SFS 2018:1197). Enligt barnkonventionens tolkningsregel (art. 29.2) är det inte möjligt att inskränka enskildas och organisationers rätt att inrätta och driva utbildningsinstitutioner. Enligt Svenska kyrkans mening är det svårt att tolka det föreslagna etableringsstoppet på annat sätt än som en otillåten inskränkning i den nämnda etableringsrätten. Det föreslagna etableringsstoppet inskränker även stort i befintliga verksamheters näringsfrihet vid exempelvis ansökan om utvidgning av verksamhet eller vid ägarförändringar.
- Svenska kyrkan betonar vikten av att alla skolor ska rätta sig efter skollagens bestämmelser, läroplanen samt grundlagen och dess grundläggande värderingar inklusive jämlikhet och icke-diskrimineringsprincipen. Svenska kyrkan ställer sig följaktligen positiv till förslaget gällande införandet av ett demokrativillkor samt att återkallande av tillstånd utvidgas till att även omfatta brister i efterlevnaden av detta villkor. Svenska kyrkan anser vidare att tillsynen av skolor bör stärkas.
- Svenska kyrkan instämmer i betänkandets bedömning i att det inte är lämpligt att införa särskilda krav som enbart ska uppställas vid ägar- och ledningsprövning av enskilda huvudmän för fristående verksamheter med konfessionell inriktning.

Slutligen vill Svenska kyrkan framhålla att människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet, solidaritet med svaga och utsatta utgör grundläggande värden som alla skolor enligt läroplanen är skyldiga att förmedla. Dessa är värden som Svenska kyrkan delar och värnar. Det är av yttersta vikt att säkerställa att alla barn går i skolor som rättar sig efter grundläggande demokratiska värderingar och icke-diskrimineringsprincipen. I detta hänseende välkomnar Svenska kyrkan att tillsynen nu föreslås skärpas.

Uppsala den 17 april 2020

På kyrkostyrelsens vägnar

Antje Jackelén
Ärkebiskop, ordförande

Gunilla Hallonsten
Avdelningschef